

Сіроманець (стислий переказ)

Микола Вінграновський

Сіроманець був найстарішим вовком у світі. Молоді вовки хотіли потрапити до нього на навчання, він снівся вовчицям. На старість Сіроманець втратив зір, а зграя, якою він верховодив, була перебита. Проте у вовка досі залишався хороший слух та нюх, він тонко відчував природу.

Надворі була осінь. Сіроманець почув, що до лісу на старому коні наближається Василь Чепіжний. Цей мисливець мав на меті вбити вовка, оскільки той часто нападав на худобу. Сіроманця часто проклинали пастухи і конюхи.

Василь Чепіжний в'їхав у ліс, його кінь ліг на землю. Мисливець дожидався Сіроманця і задрімав. Аж раптом вовк, який весь цей час спостерігав за чоловіком, вискочив з-за кущів і вибив зброю з його рук. Потім Сіроманець загнав Василя Чепіжного в холодне лісове озеро по ший і залишив там стояти. Він не хотів вбивати мисливця, бо не був голодний, але протримав його у крижаній воді до ранку.

Василь Чепіжний був ворогом Сіроманця, оскільки він з іншими мисливцями перебив вовчу зграю.

Коли чоловік повернувся в село, він ще більше бажав помститись Сіроманцеві. На допомогу йому прилетів вертоліт, Василь розказав іншим мисливцям події ночі.

Хлопчик Сашко любить Сіроманця і хоче, аби батьки забрали вовка жити до себе. Його тато — голова колгоспу. Хлопчик просить маму поговорити з батьком, аби він вплинув на мисливців, щоб ті не полювали на Сіроманця. Однак тато вважає, що вовка й так не зловлять: саме через свою мудрість і хитрість вовк так довго живе.

Сашко ходив до школи не по дорозі, як всі, а стежкою біля лісу. Того ранку він сховав портфель під листям і не пішов на уроки. Цілий день хлопчик провів у лісі, думав про Сіроманця, а коли вже збирався йти додому, несподівано наткнувся на нього. Сашко пригостив вовка пиріжками, а той допоміг знайти школяру портфель. Хлопчик обіцяв повернутись до Сіроманця.

Василь Чепіжний був розлючений на свого собаку Геракла, оскільки той не допоміг у пошуках вовка. Мисливець їде до Києва на мотоциклі, щоб знайти там іншого пса. На базарі він довго шукає потрібну породу, але не знаходить, проте знайомиться з бабцею, яка обіцяє продати йому вовкодавину. Вона така велика, що Василь везе її додому в колясці від мотоцикла, а люди навколо ззираються на неї. Скоро вовкодавіна має вивести цуценят. Василь покладає на неї великі надії.

Сашко допомагає Сіроманцеві шукати укриття, в якому його не знайде Чепіжний. Вони знаходять нору на глинищах, до яких роками не навідується люди.

Василь Чепіжний просить Сашкового тата дозволу на те, аби викопати вовчу яму у чагарях. Він впевнений, що саме там переховується Сіроманець. Згодом Василь з іншими мисливцями, Шевчуком і Побігайлом, її таки викопують.

Сашко багато часу проводить із Сіроманцем, який проводить і зустрічає його на

дорозі до школи. Одного дня хлопчик виявляє, що вовк — сліпий. Наближається зима.

Наступного дня Сіроманець не виходить назустріч Сашку. Вночі хлопчик прокидається від собачого лементу: Василь Чепіжний привозить зв'язаного вовка у село. Залишає його в кузні.

Сашко, прихопивши садовий ніж, іде рятувати Сіроманця. Він пробирається до кузні через дах, розрізає мотузки, якими зв'язаний вовк, і наказує йому тікати, як тільки зранку двері відчиняться.

Вранці прилетів вертоліт з мисливцями, на мотоциклі приїхали журналісти. Все село прийшло подивитись на Сіроманця. Проте коли двері кузні відчинили, Чепіжний виявив, що вовк не зв'язаний. Сіроманець повільно вийшов з кузні, перестрибнув через Василя, який від страху впав на землю, і пішов до лісу. Все це журналісти зняли на фотоапарат. Згодом мисливці кинулись за Сіроманцем.

У школі Сашка розпитують про вовка. Додому хлопчик повертається з однокласницею Галею Грушецькою.

Тим часом Сіроманець тікає, добігаючи аж до лиману.

Приходить газета, у якій надруковано фотографію, де Чепіжного перестрибує вовк. Це великий сором для мисливця. Він підозрює, що Сіроманцеві допомогли втекти.

Вовк знайшов сховок на полігоні. Він швидко вивчив розклад навчань і під час них міг переховуватись деінде. Але одного разу літаків було особливо багато, навчання були саме в розпалі. Сіроманець не встиг сховатись, і його разом з воронкою підкинуло в небо. Після цього вовк втратив слух. Але з часом навчання закінчилися і Сіроманець знову зміг прислухатись до навколишнього світу.

Почалась завірюха, повалили "могутні сліпі сніги", а це означало, що Сіроманцеві важко було знайти їжу. Він годинами лежав, збираючись з силами. Іноді не міг встати на лапи, вовк страшенно мерз. Потім навіть не мав сил ступити й кроку — його котив вітер.

Зранку Сіроманця знайшли льотчики, які бігли на фіззарядку. Батько і син, Петро і Андрійко Лях, спершу подумали, що це мертва собака, але вчасно виявили, що вовк ще дихає. Вони принесли Сіроманця в гараж, де виходили його, відгодували і відігріли.

Вовк став хорошим другом для сім'ї і, зокрема, для дітей. Льотчики видовбали в замерзлій землі яму під лісосмугою, аби Сіроманцеві не докучав запах бензину в гаражі, де той спав.

Несподівано пропав Андрійко. Він пішов до лісосмуги з вовком і затемна не повернувся. Петро Лях та інші льотчики відразу кинулись на пошуки — запускали ракетниці, шукали Андрійка з Сіроманцем біля висілка.

Вовк відчайдушно боровся за життя хлопчика. Він тягнув його на собі, а коли сил майже не залишилось, викопав яму, поставив туди Андрійка, а сам ліг зверху, аби зігріти школяра. Потім Сіроманець почув постріли ракетниць. Він завив. Льотчики знайшли вовка і Андрійка.

Наступала весна. Сашко журився за Сіроманцем. Цуценята Василя Чепіжного, яких вивела вовкодавixa, виявилися такими ж бездарними, як і попередній собака

мисливця — Геракл. До села присилають газету, у якій розповідається про подвиг Сіроманця, що врятував дитину від смерті. Сашко хвалиться вовком перед Чепіжним. Хлопчик признається, що це він допоміг Сіроманцеві втекти, але мисливець тільки сміється і не вірить йому. Тоді чоловік вирішує поїхати до льотчиків і пересвідчитись, що написане у газеті — правда. Чепіжний повертається додому наступного дня і привозить з собою кольору фотографію. Він кличе до себе Сашка і питає, чи там дійсно зображений Сіроманець. На фото — вовк, льотчики, Петро і Андрійко Лях. Сашко підтверджує, що це — той самий Сіроманець. Василь Чепіжний повідомляє, що вовк знову втік.

Через кілька місяців Сіроманець повертається до Сашка. Він зустрічає його на узліссі, коли хлопчик повертається зі школи. Сашко радіє, але несподівано з'являється Галя Грушецька. Вона лякається вовка, та хлопчик розповідає їй про доброту Сіроманця. Батько дівчинки — ветеринар, тому Сашко розпитує її, чи зможе тато допомогти вовку відновити зір. Тоді школярі вирішують, що варто йти в Одесу, в клініку Філатова.

Наступного ранку Сашко і Сіроманець вирушають у дорогу. Хлопчик лишає батькам записку, бере 50 карбованців і спеціально приготівлену і залишену Галею їжу. Вони кілька днів йдуть до міста, навіть ледь не потрапляють у грозу. Сашко змайстрував для Сіроманця намордник і ошийник, аби він виглядав, як звичайний собака.

В Одесі люди не розуміють, що поряд з хлопчиком — справжній вовк. Коли вони приходять до лікарні, Сашко прив'язує Сіроманця на вулиці, а сам йде шукати лікаря. Але вовка оточують собаки, які починають гавкати, почувши хижака. Сіроманець розкидає їх в різні сторони, а потім перестрибує через стіну і тікає. Сашко вибігає з лікарні і плаче.

Сіроманець повертається в село. Він проходить повз будинок Побігайла, очікуючи, що той вибіжить із рушницею, але нічого не відбувається. Те ж саме і біля подвір'я Шевчука. Навіть коло обійстя Василя Чепіжного на вовка не кидаються зі зброєю — нікого немає вдома.

Сашко приїжджає у село одеським автобусом, довго шукає Сіроманця, але ніде його не знаходить.

Вовк був у степу.

А тоді "...ліг на спину, підняв лапи, і на його лапи западав дощ, за дощем — сніг, аж до тих пір, коли на кожній його лапі не звили собі гніздечка сорокопуди... З води сходило сіре сонце, на ньому скидалась риба, і Сашко обнімав Сіроманця за шию. "А ти думав, вовчику, як? Ти думав, що це нам уже і кінець з тобою?..."